

מבצע משה

כתבה רמה אהרונזון עבור חדר תנ"ך
ציורים אבי כץ מתוך הספר שבועת ה' אדרה"

זה היה פחג הסיגד (חג הסגידה - חג של העדה אתיופית) בכפר.
כל האנשים והנשים לבשו לבן וצמו, ועלו אל ההר כדי להתפלל
לה'.
הקס (הפהן) קרא בתורה וספר לנו על בני ישראל שהיו עבדים
במצרים,
ואיך ה' שלח אליהם את משה שהוציא אותם משם והוליד אותם
במדבר לארץ ישראל.

הקשבתי בשקט לקס וחשבתי לעצמי: מתי ה' ישלח גם אלינו משהו כמו משה שיוציא אותנו מכאן
ויקח אותנו לארץ ישראל? אנחנו, ביתא ישראל (בית ישראל), חולמים על ירוסלם (ירושלים) כל הזמן,
אבל האנשים שמסביבנו לא רוצים אותנו כאן.
הם קוראים לנו פלאשים (נרים). כנוי גנאי ליהודי אתיופיה), הם פוגעים בנו ולא נותנים לנו זכויות שוות
כמו כל האחרים.
גם אנחנו צריכים לצאת וללכת במדבר. ללכת אל הארץ שבה כלם יהודים, שבה לא נהיה עוד נרים...

אחרי התפלה והקריאה בתורה ירדנו מההר אל הכפר, ופתאום ראינו שלשה אנשים מתקרבים.
אחד מהם היה נער אתיופי אבל השניים האחרים היו כל כך מוזרים! הם היו לבנים!
אף פעם לא ראיתי כאלה אנשים!

בהתחלה נבהלתי והתחבאתי מאחורי אמא.
אבל אמא אמרה לי: "למלם (שם הילדה המספרת), אל תפחד, תראי איך האנשים מנשקים את הידים של
הקס ומדברים אליו בכבוד".
התקרבתי עוד, ועוד, ושמעתי את הנער האתיופי מתרגם לאמהרית (השפה שבה מדברים באתיופיה) את
דברי האנשים הלבנים.

הם אמרו: אנחנו יהודים מארץ ישראל.
בארץ ישראל יש מדינה שבה כלם יהודים.
ועיר הבירה שלה היא ירושלים שבה חיו הנביאים.
למדינת ישראל יש צבא עם חיילים, ששומרים על היהודים מפני אויבים, ויש שם חוקים טובים ליהודים.
אנחנו עובדים בכל הכפרים, ומכינים את האנשים, כי בקרוב יהיה מבצע משה- נצא יחד בשיירה סודית
דרך המדבר. זו תהיה דרך קשה וארצה אבל בסופה נגיע לארץ ישראל הרחוקה.

הקס שאל את השליחים: מה נעשה עם האנשים הזקנים והחולים?
האנשים הלבנים ענו: הדרך קשה ומספנת, אבל אתם תחליטו מי יוצא אל הדרך.
נחזור לכאן בלילה בעוד כמה ימים. תהיו מוכנים!
האנשים יצאו מהכפר והלכו, וכלנו חזרנו אל הטווקול (בית אתיופי) שלנו נרגשים אבל גם מבלבלים.

חשבתי לעצמי: אני נערה צעירה וחזקה. אני יכולה ללכת בדרך ארצה. אבל מה יהיה עם סבא וסבתא
החולים? ומה יהיה עם הבית שלנו, עם הרכוש, עם השדות והעצים?

אמא אמרה: כדי להגיע לארץ ישראל חייבים ללכת במדבר עד סיון, וזה מאד מסכן! אם יתפסו אותנו בדרך חילים או שוודים, נהיה בסכנת חיים!

אבא אמר לאמא: אסמרי' (שמה של האמא), אני מציע שתצאי בשירה הראשונה עם הילדים ואני אשאר כאן כדי למכר את הרכוש והעזים. אני אבא בשירה הבאה, ונפגש שוב ביישראל. כשעדיסו (שם אתיופי) אחי ואני שמענו את הדברים של אבא, קמנו ואמרנו יחד: נשאר כאן! לא נחלק את המשפחה לשני חלקים! אבל אמא אמרה לאבא: אמבאו (שם האב), אתה צודק, אנחנו צריכים לצאת לדרך. אתיופי היה מקום רע ליהודים. נקנה שבקרוב תוכל גם להצטרף אלינו ושוב המשפחה תתאחד.

הנמים האחרונים בכפר נראו לי כמו חלום. הסתובבתי בשבילים ונסיתי להפריד מכל מי שנשאר. סבא וסבתא הזקנים שלי, מי יודע אם אראה אותם שוב? ומתי יבא אבא אחריו? מי יודע מתי תתארגן עוד שירה? נפרדתי מהחברות שלי, מהבתים ומהרחובות. נפרדתי מההרים הגבוהים ומהנהר הפחל. אצלנו, בישראל, לא בוכים ולא מראים מה מרגישים בחוץ, אבל כשראיתי את המבט בעיניו של אבא שגם ממנו אצטרף להפריד, הרגשתי כאב גדול בלב. אבא, אבא הטוב והחכם שעזר לי בכל, איך אשאיר אותך מאחור?

אבא ואמא הכינו אכל ודברים לדרך: הם מלאו מים בכמה פדים והכניסו לשקים עוד ועוד אינג'יירה (לחם אתיופי) טרנה שאמא אפתה, גרעינים קלויים, בונה (קפה), פרות וכמה תפוצים קטנים. התרגשתי מאד כי נצא מכאן בקרוב, ממש כמו ביציאת מצרים, ובראש כל הזמן חלקתי - להגיע לירושלים.

אחרי כמה לילות ארוכים שבהם חפינו לשליחים, זה קרה. באמצע הלילה הגיעה אל הכפר שלנו שירה של אנשים מכפרים אחרים ובראשה האנשים הלכנים. התעוררנו בבהלה. אבא נפרד מאתנו בהתרגשות רבה. הוא ברח ונשק אותנו והתפלל שנפגש שוב במהרה. יצאנו בחפזון ובשקט בשירה ארוכה. בשירה היו גברים, נשים, נערות ונערים וגם ילדים קטנים. ולכלנו רק מעט שקים עם אינג'יירה (לחם אתיופי), קצת אכל על הגב ומים לשתייה.

הלכנו בלילות לכוון הגבול, ובנמים הסתתרנו ונזהרנו שלא יראו אותנו בדרך. בשקט דברנו על החלומות שלנו על ארץ ישראל, על ירושלים שפלה עשויה מזהב, ועל המדינה העברית שנהיה בה חפשיים כי נהיה סוף סוף בין יהודים...

אבל הדרך בלילות הייתה קשה ובנמים השמש הייתה חמה. לא היה כמעט צל ולא היה מקום לנוח על האדמה. מהר מאד שתינו את כל המים, הבגדים שלנו נקרעו מהקוצים והנעלים התבלו

מרב הליכה, אבל לא התאשננו. המשכנו ללכת בדרך הקשה.
נזרנו מאד מנחשים ועקרבים שהסתתרו מתחת לסלעים.

בלילה היה קצת יותר נעים, אבל במדבר יש הרבה שועלים ותנים והם מסכנים...

המדבר היה יבש והסלעים הסדים והאבנים פצעו לנו את הרגלים, אבל הלכנו והלכנו וחשבנו על ירושלים.

לאמא ההליכה היתה מאד קשה. היא לא הרגישה טוב והיתה מאד צמאה, ועדיטו (שם האחות) הקטנה היתה קשורה לה על הגב ומאד הכבידה על ההליכה. ראיתי שאמא מאד עצובה בגלל הפרידה מאבא, ובגלל של לא ידענו מתי נוכל לראות אותו שוב. אבל אמא הצליחה להתגבר ועודדה אותנו כל הזמן בחייו: למלם, עדיסו, קדימה קדימה, להרים רגלים! עוד מעט נגיע לירושלים!

ופתאם-שודדים! הם התקרבו אלינו בדהרה על סוסים, מניפים חרבות ביד וסכינים!

רצתי והתחבאתי מאחורי סלע ומרחוק ראיתי את אמא מתכופפת ומגינה על עדיטו הקטנה, אבל... שודד אחד הסתובב ודהר אל אמא במהירות.

הוא צעק: תני לי את הפסך!

אמא התחננה: אין לי פסך. זו רק תינוקת קטנה!

אבל השודד לא הקשיב לאמא.

הוא דקר אותה בחרב, ואמא נשפכה על האדמה.

השודדים ברחו עם השלל ואני רצתי אל אמא מהר צועקת ובוכה, אבל זה היה מאוחר מדי.
אמא כבר לא תשוב אלי...

שכבתי על האדמה והרגשתי שהכל נשבר. מבחינתי המסע הזה נגמר.

איך אמשיך בלי אמא את הדרך הקשה? מי יעזור לי ויעודד אותי בדרך?

אבל עדיסו אחי היה חזק ממני. הוא אמר: אנחנו ממשיכים. אין ברירה.

אנחנו נגשים את החלום של אמא ושל כל האנשים שמתו בשירה. אנחנו נגיע לירושלים ולארץ הבחירה.

הרמתי עלי את אחותי הקטנה וקשרתי אותה על גבי. מעכשיו אטפל בה כאילו היא הבת שלי.

קברנו את אמא בדמעות בין האבנים, והמשכנו בדרך עם שאר האנשים.

המשכנו ללכת בדמעות ובלב כואב אל נקודת המפגש עם המברית. המברית היה אדם מקומי שהפיר את הדרך בין הנהרות אל גבול סודן.

השליחים הלבנים מישראל שלמו לו הרבה כסף כדי שיופגש אותנו
בסתר ויגביר אותנו את הגבול מבלי להתפס על ידי הסילים.

אבל כשהגענו אל המקום שנקבע- המברית לא בא!
לא ידענו מה לעשות. עמדנו במקום מסכן בין החרים, ובכל רגע
יכולים לתפס אותנו חילים!
הפחד היה גורא. המברית לקח את הכסף וברח. מהיכן נקח עוד
כסף כדי לשלם למברית חדש?
אבל ידענו: אין דרך חזרה. אנחנו חייבים להמשיך קדימה אל
המטרה!

אחד האנשים בשיירה אמר: יש לי קצת כסף חבוי בין הבגדים,
שהצילתי מהשוודים.

הוא הוציא את הכסף והניח אותו על האדמה.
עוד אחד מהאנשים אמר: גם לי יש מעט כסף בתוך השק. הוא
הוציא כסף מהשק שלו והניח גם אותו על האדמה.
אשה אחת אמרה: יש לי טבעת יפה...
לאט לאט אספנו סכום כסף קטן מכל האנשים שהצליחו לעבר עד
עכשיו את המסע,
והשליחים יצאו לחפש מברית חדש שיוסכים לקחת אותנו אל הגבול.

חפינו לבד זמן רב שנראה כמו נצח, וזה לא היה קל, אבל אחרי כמה שעות השליחים חזרו ואתם אדם
מאחד הקפרים הקרובים.

המברית החדש הלך בראש השיירה וכלנו התחלנו ללכת אחריו. הוא הוביל אותנו בדרך קשה שלא נגמרה.
הלכנו והלכנו ימים ועוד ימים, חלק מאתנו נחלשו ונהיו חולים, אבל אי אפשר היה לעצר.
היינו צריכים להמשיך ללכת, עוד ועוד.
החולים נשארו בדרך והשיירה קטנה יותר ויותר.
ברגעים הקשים ביותר חשבתי על אמא שלי מחיכת אלי ואומרת לי: עוד קצת, עוד קצת מאמץ בתי...

ופתאם ראינו מרחוק מחנה גדול ואורות דולקים. המברית אמר: רוצו לשם. שם זה סודן. שם תהיו מגנים.
התחלנו לרוץ ופתאם היה לי המון כח, כי ידעתי שעוד מעט אוכל סוף סוף לנוח.
כשהתקרבתי ראיתי שהאורות היו אורות של מדורות שסביבן מפוזרות בקתות קש. חשבתי לעצמי: כמו
מחנה בני ישראל במדבר ממש!

זה היה מחנה המעבר בסודן. וגם שם לא היה קל. קבלנו בקתת קש קטנה, ונשפכנו לנוח על האדמה.

רק אחרי כמה חודשים של המתנה במחנה במדבר קבלנו הודעה: היום אתם יוצאים! היום תגיעו אל ארץ היהודים!

התרגשנו מאד. הרגשנו שהשליחים שבאו מישראל למכצע משה הם באמת כמו משה רבנו. הם הוציאו אותנו מהמחנה והובילו אותנו ברגל במדבר. אבל הפעם לא הלכנו עוד ברגל. השליחים העלו את כלנו למשאיות גדולות. ישבנו במשאיות שקטים ומתרגשים. לא ידענו לאן נוסעים. המשאיות נסעו באבק שעה ארוכה עד שהגיעו לשדה תעופה.

כשהתקרבונו לשדה התעופה ראינו צפורים ענקיות עומדות על האדמה.

אף פעם לפני כן לא ראינו מטוס ולכן פחדנו נורא. רק כשראינו את השליחים הלכנים עולים על הצפורים, הבנו שהצפורים-המטוסים לא יפגעו בנו לרעה. כלנו בכינו בהתרגשות רבה, ברגלים רועדות עלינו אל המטוסים, וישבנו בהם המומים.

הלב של כלנו היה מלא הרהורים על אלו שהשאירו מאחור במסע הקשה ונזכר אותם תמיד,

ועל התקנה לשוב להתאחד במהרה עם אלה שעוד יבאו אחרינו לארץ ישראל.

פתאם נשמע רעש חזק והמטוסים התחילו לזוז ולצאת לאט המריאו אל השמים הגבוהים. חשבתי: אנחנו עולים! אנחנו עפים! על פנפי נשרים נגיע לארץ היהודים! ידעתי שה' שמע את תפילתי והוא הביא אותנו לארץ ישראל, וכלבי המשכתי להתפלל שאבא יגיע גם הוא במהרה, ונהיה כלנו שוב יחד בארץ הבחירה.

מילון מונחים:

טוקול-בית אתיופי	חג הסיגד - חג הסגידה
למלם-הילדה המספרת	קס-כֹּהֵן
עדיטו-אחותה הקטנה של הילדה המספרת	ביתא ישראל- יהודים
אסמנ'ץ'- אבא של הילדה המספרת	פלשים-זרים. כנוי גנאי ליהודי אתיופי
אמבאו-אבא של הילדה המספרת	אמהרית-השפה שבה מדברים באתיופיה
עדיסו- אחיה של הילדה המספרת	אינג'ירה- פת. לחם אתיופי.
	בונה- קפה

מסע לארץ ישראל

שלמה גרוניך ומקהלת שבא
מלים: חיים אידיסיס
לחן: שלמה גרוניך

בית א

הירח משגיח מעל,
על גבי שק האכל הדל
המדבר מתחת, אין סופו לפנים,
ואמי מבטיחה לאחי הקטנים.

עוד מעט, עוד קצת, להרים רגלים
מאמץ אחרון, לפני ירושלים.

בית ב

אור ירח החזק מעמד,
שק האכל שלנו אבד
המדבר לא נגמר, יללות של תנים,
ואמי מרגיעה את אחי הקטנים.

עוד מעט, עוד קצת, בקרוב נגאל
לא נפסיק ללכת, לארץ ישראל.

בית ג

ובלילה תקפו שודדים,
בסכין גם בחרב חדה.
במדבר דם אמי, הירח עדי,
ואני מבטיחה לאחי הקטנים.

עוד מעט, עוד קצת, יתגשם החלום
עוד מעט נגיע, לארץ ישראל.

בית ד

בירח דמותה של אמי,
מביטה בי, אמא אל תעלמי
לו היתה לצדי, היא היתה יכולה,
לשכנע אותם שאני יהודי.

עוד מעט, עוד קצת, יתגשם החלום
עוד מעט נגיע, לארץ ישראל.

עוד מעט, עוד קצת, להרים רגלים
מאמץ אחרון, לפני ירושלים.